מה הדין: נוסע שעלה לאוטובוס ציבורי ולא שילם – האם נידון כ"זה נהנה וזה לא חסר"?

מתוך שיעורי הרב אלחנן פרץ שליט"א בדיני ממונות, נזיקין והלכות גזילה

נוסע שעלה לאוטובוס ציבורי ולא שילם דמי נסיעה – חייב לשלם את מלוא דמי הנסיעה, ואינו יכול לפטור עצמו בטענת "זה נהנה וזה לא חסר".

הנידון: אדם שעלה לאוטובוס ציבורי שנסע בלאו הכי ליעדו, ונכנס מבלי לשלם דמי נסיעה. הנוסע טען: "הרי האוטובוס נוסע בלאו הכי באותו מסלול ולא גרמתי לשום תוספת דלק או חסרון, ואם כן הרי זה 'זה נהנה וזה לא חסר' שפטור מתשלום!" – מה נפסק להלכה?

הטעם ההלכתי: הכלל "זה נהנה וזה לא חסר — פטור" חל אך ורק בחצר או נכס שאינם עומדים להשכרה בשכר. אך אוטובוס ציבורי (או רכב הסעות) הינו נכס העומד מתחילתו להסעת נוסעים בשכר, והשקעתו הממונית והפעלתו עולים ממון רב. לפיכך נידון כאדם הנכנס ל"חצר העומדת להשכיר", שחייב לשלם את דמי ההנאה והשכר המלאים אפילו אם לא נגרם חסרון בגוף האוטובוס.

(ציטוט המקור: "הדר בחצר חברו שלא מדעתו... אם אותה חצר אינה עומדת להשכיר – פטור, שזה נהנה וזה אינו חסר").

אמנם, אם בעל המקום פתח עסק או חצר המיועדת להפקת רווחים והשקיע בה משאבים (כגון מקום שקנה מוצגים או אטרקציות יקרות בעבר עבור הציבור בשכר), הרי זה נחשב "חסר" וחייב הנהנה לשלם כפי הנאתו.

(מקורות: שולחן ערוך, חושן משפט, סימן שס"ג סעיף ו'-ז' ; ש"ך, חושן משפט, סימן שס"ג סעיף קטן ג' ; ופתחי תשובה שם).

התשובות נערכו על פי שיעורי הרב אלחנן פרץ שליט"א ועל פי פסקים שקיבל מאת הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל ומגדולי הפוסקים, והן לעיון בלבד. אין לסמוך על האמור כאן להלכה למעשה, ובשאלה פרטית יש לפנות לרב או לבית הוראה.

בית מדרש להכשרת דיינים ומורי הוראה

לימודי הלכה ברמה גבוהה ועיון ישיבתי מעמיק על פי גדולי הפוסקים, בראשות מורנו הרב אלחנן פרץ שליט"א, גאב"ד "חוקת משפט".

שימוש בדיני תורה בפועל ותעודת הסמכה בסיום המסלול · שיעור חושן משפט בכל יום שלישי בערב, שכונת רוממה, ירושלים

חפשו בגוגל: "בית הוראה הוראת המשפט"

להרשמה ולפרטים: 02-6260680 · horat-hamishpat.co.il

סרקו את הקוד לאתר הוראת המשפט

https://horat-hamishpat.co.il/halacha-qa/bus-passenger-did-not-pay/